

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław TROCIUK

RPO-575928-III/07/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, ...*30 marca 2009 r.*...

Pan Poseł
Sławomir PIECHOTA
Przewodniczący
Komisji Polityki Społecznej
i Rodziny Sejmu RP

szanowny Panie Przewodniczący

W związku z powołaniem Podkomisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia pilnego rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe (druk nr 1773) oraz poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o umorzeniu składek emerytalno-rentowych (druk nr 1679) uprzejmie informuję Pana Przewodniczącego, że w praktyce pozostają nadal nierozwiązane dwa problemy podobne do tych jakie dotyczą kobiet, które w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub w trakcie urlopu wychowawczego prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą.

Pierwszy z nich dotyczy konieczności opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej w okresie 1 stycznia - 29 grudnia 1999 r. przez osoby przebywające na urlopach górniczych.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r., Nr 11, poz. 74), osoby prowadzące działalność pozarolniczą, w tym działalność gospodarczą, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Również obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu i rentowym, podlegają osoby pobierające świadczenia socjalne wypłacane w okresie urlopu oraz osoby pobierające zasiłki socjalne wypłacane na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia. Stanowi o tym art. 6 ust. 1 pkt 20 powołanego aktu prawnego. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu sprzed 30 grudnia 1999 r. nie regulowała sytuacji, w której doszłoby do zbiegu tytułów rodzających obowiązek ubezpieczeń społecznych, gdzie jednym z tytułów jest pobieranie świadczeń

socjalnych. Dlatego też, w konsekwencji, dla osób pobierających te świadczenia i prowadzących działalność pozarolniczą, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne istniał z obydwu tych tytułów. Ustawodawca dostrzegł ten problem i w ustawie z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1256), obowiązującej od 30 grudnia 1999 r., uregulował go w sposób następujący: osoby pobierające zasiłki socjalne i świadczenia socjalne, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów (np. działalności gospodarczej), są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu pobierania świadczenia socjalnego lub zasiłku socjalnego. Mogą one jednak dobrowolnie, na swój wniosek objąć się ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, tj. np. prowadzonej działalności gospodarczej. Jeżeli jednak podstawa wymiaru składek z tytułu pobieranych świadczeń lub zasiłków byłaby niższa od minimalnego wynagrodzenia, to osoby pobierające omawiane świadczenia i zasiłki będą obowiązkowo opłacały składki na ubezpieczenia społeczne z innych tytułów, np. prowadzonej działalności gospodarczej. Jeżeli okazałoby się, że osoba pobierająca świadczenie socjalne lub zasiłek socjalny w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie, ma więcej niż jeden tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń, np. prowadzi działalność gospodarczą i zawarła umowę zlecenia, to obowiązek opłacania składki powstaje z tego tytułu, który zaistniał wcześniej. Ubezpieczony może jednak dobrowolnie, na swój wniosek, opłacać składkę ze wszystkich tytułów albo zmienić tytuł, z którego opłacana jest składka, np. działalność gospodarcza była podjęta wcześniej niż umowa zlecenia, a zatem obowiązek opłacania składek powstaje z tytułu tejże działalności; ubezpieczony może jednak dokonać zmiany tytułu i opłacać składkę z tytułu umowy zlecenia a nie działalności gospodarczej.

Pragnę poinformować, że Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzegł wagę tego problemu i podejmował działania zmierzające do umorzenia składek należnych od omawianej grupy osób w okresie 1 stycznia - 29 grudnia 1999 r. W tym celu wystąpił do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (pismo z dnia 14 lutego 2000 r. znak: RPO-332233-III/00) z wnioskiem o rozpatrzenie możliwości odstąpienia od żądania zapłaty składek za 1999 r. wraz z odsetkami od osób pobierających zasiłki i świadczenia socjalne. W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika (pismo z dnia 29 lutego 2000 r.), Prezes ZUS wyjaśnił, że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie upoważnia go do podjęcia takiej decyzji. Jednocześnie jednak Prezes ZUS poinformował, że w przypadku złożenia przez płatnika stosownego wniosku, możliwe będzie rozpatrywanie zastosowania przewidzianych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, ulg w spłacaniu zaległych składek. Należy do nich rozłożenie na raty. Ponadto, w przypadku uwiarygodnienia, że nie opłacanie składek było konsekwencją błędnej informacji uzyskanej w ZUS, istnieje możliwość zaniechania żądania naliczenia

odsetek za zwłokę. W sytuacji, gdy ubezpieczony posiada decyzję Zakładu o niepodleganiu ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej w związku z pobieraniem świadczeń lub zasiłków socjalnych wypłacanych w okresie urlopu górniczego lub na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie musiał przede wszystkim podjąć przewidziane w kodeksie postępowania administracyjnego postępowanie o stwierdzenie nieważności decyzji. Dopiero po stwierdzeniu nieważności decyzji możliwe będzie żądanie opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres do 29 grudnia 1999 r.

W tej sytuacji, Rzecznik przedstawił ten problem Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej. Minister Pracy i Polityki Społecznej w skierowanej do Rzecznika Praw Obywatelskich odpowiedzi (pismo z dnia 19 czerwca 2000 r. U. 520-177/2000) poinformował, iż kierując się interesem omawianej grupy osób, w dniu 15 czerwca 2000 r. zwrócił się do Prezesa ZUS o wstrzymanie występowania z żądaniami zapłaty zaległych składek wraz z odsetkami. Minister Pracy wyraził nadzieję, że Prezes ZUS w szybkim czasie przekaze to stanowisko podległym mu jednostkom organizacyjnym Zakładu. Taka sugestia Ministra nie została jednak zrealizowana, gdyż w ocenie ZUS oznaczałoby to naruszenie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych a omówiona wyżej nowelizacja tej ustawy nie została wprowadzona z mocą wsteczną, tj. od dnia 1 stycznia 1999 r.

Natomiast drugi problem dotyczy funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy do służby wstąpili przed 1 stycznia 1999 r., natomiast w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 29 grudnia 1999 r. prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą. I podobnie, jak to zrobiono wobec osób przebywających na urloпах górniczych, również tej grupie ubezpieczonych uporządkowano zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym dopiero ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. ZUS żąda od tej grupy ubezpieczonych zapłaty zaległych składek wraz z odsetkami.

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Przewodniczącego o rozważenie możliwości ustawowego rozwiązania zasygnalizowanych powyżej problemów.

Z poważaniem

